

DOTKNOUT SE TMY

AKTIVITA: VIDĚT BEZ KOUKÁNÍ

Anotace:	Aktivita směřuje k pochopení, jak lidé se zrakovým postižením vnímají svět, a k rozvoji empatie bez zveličování nebo lítosti. Pomocí filmové projekce, řízené diskuse a zážitkových her se žáci seznámí s pojmem vnímání, vyzkouší si běžné úkoly bez zraku a reflektují své pocity.
Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy:	ZV a GV: jazyk a jazyková komunikace, člověk a jeho svět, člověk a společnost, člověk a zdraví
Průřezová témata:	ZV a GV: OSV, VDO (ZŠ), MKV
Klíčové kompetence:	ZV a GV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální
Doporučený věk:	6+
Cíle:	Žáci: ▪ pochopí, jaké to je být v určité situaci znevýhodněný ▪ se vcítí do života osob s omezeným zrakem ▪ rozvíjí empatii a otevřenou komunikaci o strachu i odvaze ▪ se učí o svých smyslech a vnímání
Délka:	45 min. (včetně projekce)
Pomůcky:	▪ PRACOVNÍ LIST ▪ papír pro každého žáka ▪ psací potřeby
Postup:	1. Řekneme žákům, aby zavřeli oči, byli na okamžik potichu a soustředili se na tmu, kterou uvidí. Po chvíli uděláme náhlý zvuk: prásknutí dveřmi, pustíme knihu na zem apod. Vyzveme žáky: <i>At' zvedne ruku ten, kdo se lekl. At' zvedne ruku ten, který se hned chtěl podívat, co se to stalo.</i> 2. Uvedeme film: <i>Ted' si pustíme pětiminutový animovaný dokument o Vítkovi, který je nevidomý. Na film se podíváme dvakrát, ale poprvé se zavřenýma očima. Uslyšíte skutečného Vítku povídat o tom, jak on vnímá svět, který nevidí.</i> Poznámka: Pokud se rozhodnete promítat film pouze jednou, přejděte rovnou na variantu s díváním se. 3. Následuje projekce filmu se zavřenýma očima.

4. Řekneme žákům: *Nyní můžete otevřít oči. Film pustíme ještě jednou a teď se můžete dívat s otevřenýma očima. To, co uvidíte, je vytvořeno tak, aby nám to připodobnilo, jak vypadá svět lidí, kteří ho vnímají jinak než zrakem.* Zdůrazníme, že obraz nemusí vždy odpovídat ději.
5. Následuje **projekce filmu**.
6. Po filmu provedeme reflexi emocí pomocí metody jednoho slova. Vyzveme žáky, aby postupně uváděli jedno slovo, které nejlépe ilustruje jejich pocit, dojem nebo náladu z filmu. Zapisujeme je na tabuli a poté dáme prostor pro další komentáře.
Pokud žáci s metodou začínají nebo neumí číst, doporučujeme použít ilustrace z **PRACOVNÍHO LISTU**. Kartičky se základními emocemi jim mohou pomoci své pocity pojmenovat. Před první prací s kartami je dobré si jednotlivé emoce ještě před filmem společně projít a případně dovysvětlit. Můžeme využít jak stranu s popisem emocí nebo druhou stranu bez popisu.
Tip: Doporučujeme ilustrace emocí vytisknout nebo nakopírovat ve více vyhotoveních, aby byla každá emoce zastoupena vícekrát. Budete je pak mít k dispozici pro další práci s filmem ve výuce.
Žáky vyzveme: *Najděte postavičku, která nejlépe vystihuje vaše současné pocity.* Pokud využíváme kartičky, není nutné slova zapisovat. V prvním kole žáci pojmenovávají jen jedním slovem svůj pocit, poté je můžeme vyzvat, aby svůj výběr okomentovali. Pokud si emoci pojmenují sami, můžeme se doptávat: *Proč ti obrázek připomíná právě tuto emoci?*
7. Ujistíme se, že žáci znají význam slova vnímání. Moderujeme diskusi a klademe žákům otázky. Můžete využít některé z následujících: *Co bylo pro Vítka těžké? Co mu pomáhalo být statečný? Jak Vítek vnímá svět? Z čeho měl strach? Jaký je jeho život? Jak on se cítil? Jak jste vnímali obrázky ve filmu? Zaujalo vás na filmu něco?*
8. Uvedeme pohybovou aktivitu: *Ve filmu jsme slyšeli povídání o tom, jak si chlapeček poslepu vařil vajíčka. Rodiče měli strach, aby při tom nedošlo k nehodě. Teď si vyzkoušíme, jaké to je dělat běžné věci, ale nevidět na to.* Začneme se samostatnou prací. Vyzveme žáky, aby si vzali tužku a papír a poslepu nakreslili třeba sluníčko, starší žáci mohou zkusit napsat své jméno. Můžete zadat i další úkoly: *Dotkněte se špičky nosu se zavřenýma očima. Natáhněte ruku směrem ke mně a zvedněte čtyři prsty. Udělejte dřep na jedné noze se zavřenýma očima.*
9. Aktivitu krátce reflektujeme: *Dotkli jste se nosu bez problémů? Museli jste se u dřepu držet rukou stolu, nebo jste udrželi rovnováhu? Jakto, že se (ne)dokážeme dotknout špičky nosu bez dívání nebo nezvládneme udělat dřep?* Zrak souvisí i s naší rovnováhou a propriocepcí – víme, kde se nacházejí části našeho těla, i když se na ně nedíváme.
10. Zadáme práci ve dvojicích. V každé dvojici jeden zavře oči a druhý mu dá do rukou nějaký předmět, který má rozpoznat. Může to být cokoli, co je po ruce, penál nebo něco z něj a podobně. Pak se vystřídají.

Reflexe:

Reflexe probíhá formou diskuse. Ptáme se žáků: *Jaké to bylo mít zavřené oči? Co vám pomáhalo? Čeho jste se báli? Co vám šlo dobře, co méně?*

Diskusi zakončíme tím, že lidé s postižením nejsou ani chudáčci, ani hrdinové. Jsou to lidé jako my, jen mají trochu jinou zkušenost se světem a vnímají ho jiným způsobem.

Poznámka:

Využijte informační materiál Otázky a odpovědi a Desatero komunikace s lidmi se zrakovým postižením.

Aktivitu jsem zkoušela začátkem školního roku v první třídě. V evokační části děti držely zavřené oči, jak jen to šlo, a většina je neotevřela ani po náhlém zvuku. Každé dítě si ale představovalo něco jiného, odkud zvuk pochází, takže se na to dalo dobře navázat a uvést film.

Nejdříve jsme film jen poslouchali – některé děti měly oči dál zavřené. V několika místech, kde je zvuková stopa bez hlasu, ztrácely pozornost, ale při mluvených pasážích naslouchaly pozorně. Podruhé jsme se na film dívali i s obrazem a to děti bavilo víc. Je ale důležité dobře vysvětlit, že obraz nemusí přesně odpovídat ději – některé děti byly zmatené a ptaly se, jestli se potápí – protože vizuálně tam byla jedna taková scéna.

Reflexe pomocí jednoho slova byla pro děti náročná, proto doporučuji využít karty s obrázky emocí, které jim pomůžou vyjádřit pocity. Aktivita žáky velmi zaujala; několikrát jsem je vracela k tomu, aby si představily, jak náročné by bylo pro děti, které se nemohou ani dodatečně podívat na to, co nakreslily. Děti také silně reagovaly na postavu Vítka – všichni by mu chtěli pomoci a zajímalo je, jak mohl ve snu vidět nebo jak zvládl vařit vajíčka.

Lucie Jelínková, ZŠ Špitálská, Praha – Vysočany

Aktivitu jsem vyzkoušela se žáky páté třídy a děti reagovaly velmi spontánně. Už úvodní část se zavřenýma očima a náhlým zvukem je překvapila a většina přiznala, že se lekla. První poslech filmu se zavřenýma očima byl pro ně náročný, ale zároveň je zaujalo, že mluví opravdový chlapec, který nevidí. V reflexi emocí zaznívala slova jako strach, odvaha, tma, smutek i naděje.

Při druhém sledování je nejvíce je zaujala scéna s vařením vajíček, zajímalo je, jestli opravdu přesně takhle vidí. Děti oceňovaly, že Vítek dokáže hodně věcí sám. Pohybové aktivity je bavily, musela jsem je zároveň přimět uvědomit si, že Vítek následnou zrakovou kontrolu nemá. Ve dvojicích si se zájmem zkoušely poznávat předměty hmatem a některé byly překvapené, jak je to obtížné. Doporučila bych kolegům nejprve pustit film bez zapnutého obrazu, aby je obraz zbytečně nesváděl otvírat oči.

Andrea Tláskalová, ZŠ J. V. Sládka Zbiroh

Radost

Smutek

Vztek

Zmatek

Strach

Zájem

Vděčnost

Obdiv

Překvapení

Naděje

Dojetí

Zvědavost

